MŰVÉSZET.

MŰVÉSZETI KRÓNIKA.

Budapest, 1911. szeptember.

□ Beődi Balogh Gábor: Babonás mese járja a művészek között. Aki egyszer megcsókolta Párist, az szerelmes marad bele örökre. De viszont az is igaz, hogy akit Páris visszacsókol, mélázó lesz a Tiszaparton s valahogy a lelke mindig nyugatra jár.

□ Beődi Balogh is Páris szerelmese. Kakukkfüillatot, meg egy darab magyar rögöt vitt biztosan magával s mire visszajött, máskép érezte a mezők illatát és másnak látta a meddő magyar földet.

□ Üres batyuval indult. Csak a lelkében égett az örök-bolygók vágya: selymes asszonyok, tornyos paloták, meleg csókok, uj nagyszerű szépségek után.

□ Mohón kapkodta fel valamennyit s csak mikor vissza akart indulni, akkor látta, hogy nem birja el a sok lopott kincset. Egymásután maradtak el: az asszonyok, a paloták, a csókok emléke s végül mire hazaérkezett, csak az uj nagyszerű szépségek meg nyugati tépelődő tudás boldogtalan tulajdonosának vallhatta magát.

□ „Isaszeg!" kiáltotta a kalauz és Beődi Balogh igen furcsán érezhette magát.

□ Fiatalkori küzdelmek, München, Páris és Itália vágtattak el képzeletében, mint ropogó vasút mentén a sürgönypóznak.

□ „Isaszeg!" csengett fülébe ujra s feneketlen keserűséggel érezte, hogy ez a poros falu a magyar állomás.

□ Saját élettörténetét itt adom: „Születtem 1868. november 5-én és gyerekkorom óta pingálva, ábrándom volt, hogy festő legyek. Érettségi után a pesti festészeti főiskolán Gregus és Székely Bertalan, majd Münchenben Hollóssy Simon tanítványa lettem.

□ Eddig egész rendesen ment a dolog, de aztán, hogy az akadémiára felvettek és onnan a katonaság miatt haza kellett jönnöm, kezdődött meg a küzdés; a bennem élő vágy, a művészetnek rajongó szeretete és a vagyontalanság között. Szüleimtől semmi segélyt nem kaphatva, hogy éhen ne vesszek, hát aktivál-tattam magamat. 1892-ben hadnagy, 1895-ben főhadnagy és 1901. novemberben cimzetes századosként nyugdijba mentem. Mint tiszt folyton dolgoztam, minden időmet, ami a szolgálattól megmaradt, tanulásra fordítottam.

□ Nyugdijba kerülve, ismét Hollóssy müncheni iskolájába, majd Párisba mentem. A legnagyobb ambicióval tanultam ott mindaddig, mig 1903-ban a soproni honvédfőreáliskolába, majd 1905-ben a Ludovikára meg nem hivtak rajztanárnak. Ez utóbbi helyen voltam 1908. szeptemberig. Ez idő alatt voltam tanára József Ferenc főherceg ő fenségének is. Ez időben minden erőmet megfeszítve tanultam (ami annyira megrongálta idegeimet, hogy 1909. julius elsején félévi szabadság után, mint rokkantat nyugdijba küldtek). Mint nyugdijas 1909-ben Párisba, majd Isaszegre mentem, ahol most is dolgozom.

□ A műcsarnokban (először az 1910. évi tavaszi tárlaton) „Női akt" című képem, majd „Szt. István és Kupa harca" (a veszprémmegyei muzeum vette meg) és „Kötődés" című képeim, a Nemzeti Szalonban (először 1909. őszi tárlaton) „Látogatás", „Csendélet", „Női akt" és „Kertészleány" című képeim voltak kiállítva. Résztvettem a műcsarnok (illetve képzőművészeti társulat) vándorkiállításain és az aradi, szegedi, pozsonyi kiállításokon. A Nemzeti Szalon vidéki tárlatai közül Szentes, Ujvidék, Pancsova, Székesfehérvárott. Magam rendeztem gyüjteményes kiállítást Nagyváradon és Veszprémben. (Előbbi helyen 21, utóbbin 34 képet adtam el.)

□ Külföldön a hannoveri Kunstverein ez idei kiállításán vettem részt.

□ 1910. tavaszán az orsz. magyar képzőművészeti egyesület tagjává választott."

□ Eddig tart a dióhéjba szorított életpálya. Ambiciók, magasratörések végső állomása: Isaszeg.

□ Hogy kritikailag mennyit ér Beődi Balogh,

BEŐDI BALOGH GÁBOR FESTMÉNYE

A MODELLEK

azt csak a jövő döntheti el. A mai ingadozó sok útú irányok között mindenesetre igen figyelemreméltó egyéniség, aki biztosan halad a saját kijelölte utján.
□ Részemről vérbeli festőnek tartom. Ragyogó szinei, eleven mozgalmas témája mindig felülkerekednek rajzolása fölé. A dolgokat zólai reálitással látja meg s a reálizmust zólai szeretettel rakja meleg szineivel vászonra.

□ □

□ Mona Lisa: Páris forrong. Camille Desmoulins nem hozta jobban lázba a szíveket, mint az a rövid riport, amit augusztus 23-án röpítettek világgá a francia lapok.
□ Olyan lett az egész sajtó, mint valami nagy tó, melybe a szenzáció hatalmas szikláját vetette bele a végzet.
□ Széles hullámkarikákba terjedt a hír s valónak bizonyult az a tény, hogy még ma is Páris a földgolyó agyveleje és szíve.
□ Bizony legmerészebb álmában sem merte gondolni a jámbor firenzei kereskedő: Francesco Giocondo felesége, hogy századok multával szerelmes lázba ejti a vén Európát.
□ Petrarca Lauráját, Csokonai Lilláját, Vajda Gináját ezer meg ezer versolvasó lány emlegeti, de Leonardo da Vinci Lisáját ma még az utolsó erdélyi városka rikkancsa is ismeri.
□ Legenda szőtte be ennek a titkos mosolyú asszonynak portraitját még titkosabbá. Úgy mondják 1500—1505-ig dolgozott a halhatatlan mester ezen a képen. Közben meghalt az imádott nő s most már a piktor beteges képzelete teremtette meg ujra és ujra Lisát. Fájdalmas gyönyörűséggel hordozta magával mindenfelé, merre cigány sorsa vetette. És amint az idő telt, a mester szerelme csak annál intenzivebben alkotta meg halott szerelmesét, hogy tele hintse bájos arcát buja képzeletének minden szépségével.
□ Hányszor göngyölte ki ezt a vásznat Leonardo titokban. Hányszor zokogott fölötte keservesen és hányszor javitotta át, mig arra a tökéletes fokra emelte, hol már az ő örök-elégedetlenkedő fantáziája sem gáncsoskodott többé.
□ I. Ferenc francia király udvarában történt, hogy egyszer az így titokban dolgozó mestert a király észrevette s a Mona Lisa féltve őrzött bájos alakja annyira elragadta, hogy 5000 arany tallért igért érte. Majd könyörögni kezdett a büszke fejedelem a szegény piktornak. De sem könyörgés, sem fenyegetés nem használt. Leonardo nem birt megválni kedvesétől. De mert minden művész született gőgös úr, megigérte a királynak, hogy halála után övé lesz a kép. Így került a Mona Lisa Franciaország birtokába!
□ Pár héttel ezelőtt a két kedvelt humorista: Fischer Sándor és Miksa élesen kifigurázták azt a türhetetlen

BEŐDI BALOGH GÁBOR FESTMÉNYE

FÉSÜLKÖDŐ NŐ

hanyagságot és könnyelmüséget, mellyel a műkincseket kezelik.

□ Leirják, hogy mily könnyen elviheti bárki a La Giocondát s borsot törnek Stomolle orra alá, hogy vastag pápaszemén keresztül észre sem venné, mikor elemelik a Mona Lisát.

□ Néhány nap mulva a tréfa valóra vált. Lépine a párisiak hires rendőrprefektusa vezeti a vizsgálatot s még eddig semmi eredmény sincs. Találgatnak, fűhöz-fához szaladgálnak, de még csak nyomára sem birnak akadni a zseniális tolvajnak.

□ A L'Illustration ötvenezer frank jutalmat tüzött ki a kép megkerítőjének. A párizsi riporterek versenyezve a rendőrséggel, a legnagyobb buzgalmat fejtik ki, hogy legalább nyomra akadjanak.

□ Mindenesetre, aki ellopta ezt a képet, nem lehet közönséges tolvaj. Mert hisz értékesíteni azt lehetetlenség.

□ Csak két eset állhat fenn. Vagy valamilyen nemzetközi rablóbanda lopta el, hogy Amerikába vigye. Emellett érvel a legujabb marseillei sürgöny, mely azt jelenti, hogy az ottani muzeumból nyomtalanul eltünt a Mona Lisa Ingrés által készített másolata.

□ Vagy pedig a művészetek valamelyik lelki betege lopta el, aki szerelmes a képbe. Ez a legvalószinübb.

□ Támogatja feltevésemet a Louvre egyik vezetőemberének nyilatkozata.

□ Nem tartom lehetetlennek, hogy a rablást valamelyik erotománikus követte el. A Mona Lisának sok szerelmese van. Ime egy levél hozzá:

Giocondának
Louvre-muzeum
Páris.

□ Szeretlek Gioconda! Imádlak!

□ Csak a kikezdések kezdődnek így. A többi égető szerelmi szavak áradata, tele rajongással és hévvel.

□ Dr. Iván Bloch „Korunk nemi élete" című könyvében így ir: „Mi a piros rózsát szeretjük, nem a fehéret. Lionardo pompás Giocondája az igazán modern, egyéni asszony tipusa az ideálunk."

□ Ezt pedig a tudós prófesszor jó egynéhány évvel ezelőtt állapította meg.

□ □

□ Az angol királyné és a magyar piktor. (Humoros jelenet Albionból.)

□ Udvarhölgy: Felséges asszony egy ázsiai kér kihallgatást.

□ Királyné: Ah! milyen érdekes, bocsássa be kedvesem.

□ (Udvarhölgy beengedi. Elegáns gentlemann az érkező. Még az angol királynő sem merné mondani, hogy nem angol.)

□ Királyné: (Udvarhölgyhöz.) Hát hol van az ázsiai?

□ Udvarhöly: Itt felséges asszony!

□ Királyné: (Hitetlenül rázza fejét.) Milyen nemzetségü Ön?

□ Piktor: Magyar.

Királyné: Mi az, magyar?

□ Piktor: (Hosszas földrajzi előadást tart.)

□ Királyné: (Kissé zavartan.) Hát önök ott is így járnak?

□ Piktor: Hogyan?

□ Királyné: Izé, hát ruhát viselnek?

□ Piktor: (Hosszas előadást tart ruházatunkról.)

□ Királyné: És hogyan jött ide? Lóháton?

□ Piktor: Vonaton felséges asszony. (Hosszas előadást tart közlekedési viszonyainkról.)

□ Királyné: És most mit akar?

□ Piktor: (Bemutat egy autogramm könyvet.) Ha kegyeskedne megengedni, belerajzolnám a Felséges asszonyt.

□ Királyné: Milyen helyes gondolat. Hogyan parancsolja, hogy üljek. Talán angolosan?

□ (Királyné helyet foglal. Piktor rajzol. Pár pillanat műve csupán és kész a kép.)

□ Királyné: Gyönyörű! Nagyon szép volt. Igazán örültem neki. Hát csak vigye haza Ázsiába, aztán mutassa meg Bécsben. Igaz, üdvözlöm a polgármestert. Pá!

□ (Piktor kimegy.)

□ Királyné: (Az udvarhölgyhöz.) Mit is mondott ez az ázsiai? Hova való?

□ Udvarhölgy: Valami Magyarországot említett.

□ Királyné: Ja igen! Most már tudom. Valahol Ausztriában fekszik az a nagy mongolsivatag.

□ Majdnem így történt egy magyar piktorral, aki lepingálta az angol királynét. Hiteles forrásból hallottam.

□ □

□ Izraels: A koturnusos, szinháziasan rendezett tömegek, csillogó szinek Delaroche iskolájától az emberi érzések mesteri vászonra vetőjéig hatalmas emberöltő volt az út.

□ Nyolcvanhét éves korában (1824—1911.) húnyt el a legnagyobb holland piktorok egyike, de képeiben hátrahagyta századának művészeti törekvéseit.

□ Tükör Izraels minden vászna, melyből saját kora ragyog elő: ékes szinbeszédben.

□ Első tanulmányait Amsterdamban, majd Párisban végezte.

□ Akkoriban a történelmi festészet élte virágkorát. Mi sem természetesebb, hogy ez a hazug csillogású világ meghódítja a fiatal Izraelst.

□ De nem sokáig tart. A mindinkább magába merülő genie észreveszi tévedését s a hollandélet valóságai felé irányul figyelme.

□ „A hajótörött", „A homokzátonyon", „Asszonyi sors", „Egyedül a világon" című képei csakhamar ismertté teszik nevét.

□ Vásznaira emberi érzéseket varázsol. Lelki vonásokat figyel meg s technikájában pedig utólérhetetlen bravourral oldja meg a fény és árnyék ellentéteit és egybefűződését.

□ Ebben a tekintetben sokban hasonlit Rembrandthoz. Csakhogy sokkal lágyabb Rembrandtnál s hiányzik belőle minden misztikus, minden démoni.

□ □

□ Rövid riportok: A debreceni Kossuth-szoborbizottság Pongrácz Szigfrid és Margó Ede szobrászművészektől átvette a készülő Kossuth-szobor egyik csoportját.

□ Harcbainduló, az anyjától búcsúzó fiatal honvédet ábrázol ez a csoport, amint az anya áldással küldi fiát Kossuth zászlaja alá.

□ Szegeden Rákóczinak emelnek szobrot. Valószinű még ez évben leleplezik. Alapzata már a Széchenyitéren elkészült s az emlékmű lovon ábrázolja a fejedelmet.

□ Szeptember 3-án zsürimentes kiállítást rendez a művészház. A zsürimentesség jogát ki-ki csakis egy művel élvezheti.

□ Külföldi riportok: Olaszországban a luccai del Suffragio-templomban tűz ütött ki s Paolini Pietro XVII. századbeli mester hires Szent Antal képét elpusztította.

□ Turinban szeptember 3-án ült össze a kiállítás nemzetközi biráló bizottsága. Ebben Magyarország 67 rendes és 8 póttagsági helyet kapott.

HANGAY SÁNDOR.

□ □ □

POZSONY ÉS MŰEMLÉKEI.

□ Pozsonynak eddig bő része jutott a félreismerésből, de hála Istennek, még több a természet adományaiból. Nem találni egyhamar várost, melynek környéke versenyezne Pozsonyéval. A várossal átellenben a Duna másik partján ott van a ligeti díszkert és az óliget, a Kis-Kárpátok lejtőin a hegyipark számos kilátóval, a Csalogányvölgy, a Zergehegy, honnan kilátás kinálkozik a Kis-Alföldre, Kis-Kárpátokra és messze az osztrák síkságra és végre Vödric bájos, kedves völgye, mely épp e nyáron állotta ki tűzpróbáját, midőn a legtikkasztóbb hőségben mindenki tódult az 5—6 fokkal hüvösebb völgybe. Óh ezek a hegyi tavak, hol az ember Svájc legbájosabb vidékein képzeli magát, melyekben sötét fenyők tükrözik magukat, csak ritkán kandikál ki egy kiváncsi, fehér nyirfa. A hegyek között vonul végig a regényes Simonyi-út, a haladó feje felett a meredek hegyoldal, mellette a mély szakadék és alulról felnevet a pajkos, habzó Vödric-patak. Minél tovább megyünk, annál hüvösebb, mintha glecser felé közeledénk, pedig csak a Kis-Kárpátok egy ékessége ez, melynek tündére glecserek nélkül is elbájolja az embert.

□ A természet után az ember keze. Modern épületeinkkel nem igen kivánok foglalkozni, nem mintha nem lenne, hisz csak gyönyörü fekvésü villanegyedünkre kell utalnom, hanem mert ilyeneket más város is mutathat fel. Ami azonban az eltünt idők műemlékeit illeti, ezekben magyar város Pozsonnyal vetekedni nem képes. Nem a külföldi régi városok képét nyújtja Pozsony. Szűk utcáival, erkélyeivel hasonlít úgyan némileg a frank és bajor városokhoz; de van benne valami, ami külön tipussá alakítja: ez a pozsonyi barokk stilus. Hisz van a városnak elég más stilü épülete is: felmutat néhány a XIII. századból származó románstilü épületet, gót műremekei között felemlítem a monumentális koronázó székesegyházat, mely a német gótika nyomasztó titokzatos-

Grassalkovich-palota